

Voortgangsrapportage coördinatie biobased (ver)bouwen

Aanleiding

De aandacht voor de biobased bouwketen is groot. Er zijn afgelopen jaren allerlei stappen gezet op nationaal en provinciaal niveau; De Nationale Aanpak Biobased Bouwen, Convenant Toekomstbestendig Bouwen, Utrechtse aanpak biobased isoleren. Binnen onze organisatie is een groot aantal collega's betrokken bij de biobased bouwketen.

Inhoud van de rapportage

1. Kernteamaanpak
2. Doelstellingen en ambities op biobased
3. Voortgang op ambities en doelstellingen
4. Vooruitblik acties 2025
5. Communicatie

Ad 1 Kernteamaanpak

Het kernteam is in september 2024 voor het eerst bijeengekomen om kennis te maken, gezamenlijke doelen te bepalen, en het huidige beleid vanuit de betrokken programma's met elkaar te delen. De groep bestaat uit vertegenwoordigers van de opgaven voor Energietransitie, Klimaatadaptatie, Klimaatmitigatie, Circulaire samenleving, Landbouw, Mobiliteit en Wonen. De twee Utrechtse ketenregisseurs van Building Balance en een data- en monitoringspecialist completeren het kernteam. Het kernteam komt eens in de zes weken bij elkaar om voortgang te bespreken en nieuwe kansen met elkaar te verkennen. Het voorlopige resultaat tot nu toe is dat de kennisuitwisseling beter verloopt en de afstemming met Building Balance nu is gebundeld in plaats van gefragmenteerd.

Ad 2 Doelstellingen en ambities op biobased

De diverse programma's hebben ieder eigen doelstellingen of ambities geformuleerd voor biobased (ver)bouwen. Sommige programma's hebben een harde doelstelling geformuleerd terwijl andere spreken van ambities. Hierbij is het belangrijk om op te merken dat het gebruik van biobased materialen vooral wordt gezien als een middel om een bepaald doel te bereiken. Bijvoorbeeld het gebruik van biobased materialen in de mobiliteit sector is een middel om bij te dragen aan de doelen uit het Koersdocument "Samen op koers naar duurzame infra in 2030". Onderstaande tabel laat een overzicht zien van de verschillende biobased doelstellingen en ambities per programma:

Programma	Doelstellingen/ambities
Circulaire samenleving	Hoofddoel: 50% biobased materiaalgebruik bij isolatie en verbouwing in 2035 Subdoel: opstarten van biobased pilots in 2025, 2026, en 2027 Ambitie: opschalen van de Utrechtse Aanpak Biobased Isoleren
Building Balance (Nationale Aanpak Biobased Bouwen)	Hoofddoel: de Nationale Aanpak Biobased Bouwen (NABB) draagt bij aan de nationale doelstellingen op het gebied van CO ₂ -reductie,

	stikstofreductie, circulaire economie, natuur en biodiversiteit en ruimtelijke kwaliteit. Subdoel: Tenminste 30% van de nieuwbouwwoningen is gerealiseerd met 30% biobased materialen of meer. Subdoel: Tenminste 30% van de isolatie voor verduurzaming is uitgevoerd met biobased materialen. Subdoel: Tenminste 30% van de gebruikte materialen voor utiliteitsbouw is biobased. Subdoel: Tenminste 10% van het wegmeubilair (inclusief geluidsschermen, verkeersborden, lichtmasten en geleiderails) is biobased. Subdoel: Tenminste 15% van het straatmeubilair is biobased. Subdoel: Tenminste 15% van de nieuw toegevoegde bitumen in asfalt is minimaal 80% biobased. Subdoel: Tenminste 30% van de nieuwe oeverbeschoeiing is gemaakt van biocomposiet. Subdoel: Tenminste 50% geotextiel in de waterbouw is biobased. Subdoel: Tenminste 20% van het niet-constructieve beton dat toegepast wordt in de GWW is bioverrijkt voor tenminste 15%. Subdoel: 5.000 Fiets- en voetgangersbruggen zijn verrijkt met bio-composiet in het dek en/of de leuning.
Mobiliteit (provinciale infrastructuur)	Ambitie: in lijn met de ambitiebepaling van de PKCI (strategie provinciale klimaatneutrale en circulaire infrastructuur) is in 2022 een Koersdocument '<i>Samen op koers naar duurzame infra in 2030</i>' opgesteld. Hierin staan de provinciale doelen en de routekaart voor circulaire, klimaatneutrale en klimaatadaptieve infrastructuur. Biobased materialen kunnen bijdragen om klimaatneutrale en circulaire doelen te halen.
Energietransitie	Ambitie: aandacht voor het belang van circulair en biobased bouwen en renoveren in de gebouwde omgeving via het EDC en het programma circulair renoveren van de ROM.
Klimaatmitigatie:	Ambitie: opschalen biobased (ver)bouwen binnen de provincie en extra reductie via innovatie. De provincie gaat als initiatiefnemer en aanjager een prominente rol spelen bij toekomstbestendig (ver)bouwen: het in Utrecht verbouwen en gebruiken van biobased en non-virgin-bouwmaterialen.
Wonen	Ambitie: zit verankerd in de ambitie van het convenant toekomstbestendig bouwen om herkomst van materialen te veranderen naar % is hernieuwbaar, hergebruikt, gerecycled.
Landbouw/UPLG	Ambitie: Stimuleren van vezelteelt als ondersteunende maatregel voor uitvoering van het UPLG. Stimuleren en opzetten van lokale biobased bouwketen van 'land tot pand', in lijn met Nationale Aanpak Biobased.
Klimaatadaptatie	Geen specifieke doelstelling of ambitie op biobased

Ad 3 voortgang op ambities en doelstellingen

De afgelopen periode zijn er veel ontwikkelingen geweest op het gebied van biobased bouwen. Hieronder wordt de voortgang beschreven per programma en aan welk doel/ambitie het bijdraagt. Daarnaast wordt nog de algehele voortgang beschreven met daarbij een doorkijk naar 2025.

Circulaire samenleving

Vanuit het programma Circulaire samenleving wordt gewerkt aan stimulering van biobased materialen via diverse kanalen:

- Via de Utrechtse Aanpak Biobased Isoleren. In Nederland moeten vóór 2027 alle slecht geïsoleerde woningen (label E t/m G) geïsoleerd zijn. Ook in Utrecht zetten gemeenten en woningcorporaties zich in voor deze opgave. Alliantie Cirkelregio Utrecht, Building Balance, Natuur en Milieufederatie Utrecht, Cirkelstad en de provincie Utrecht bundelen hun krachten om binnen deze isolatieopgave de toepassing van biobased materialen te stimuleren. Met concrete acties en praktische ondersteuning proberen we een stevige impuls te geven aan duurzame isolatiematerialen in de provincie Utrecht. Met de Utrechtse Aanpak richten we ons op drie doelgroepen; bewonersinitiatieven, bedrijven en gemeenten. Binnen de aanpak wordt nauw samengewerkt met het Energie Diensten Centrum (EDC) omdat een groot deel van de Utrechtse gemeenten hierbij zijn aangesloten. Voor 2025 is een jaarplan gemaakt waarin de aanpak en de acties per doelgroep verder is uitgewerkt. Deze is toegevoegd als bijlage bij deze rapportage. Deze aanpak draagt bij aan het hoofddoel om 50% biobased materialen te gebruiken bij isolatie en verbouwing.
- In het uitvoeringsprogramma Circulaire samenleving staat dat in 2025 t/m 2027 biobased pilots worden opgezet en gefaciliteerd. Deze pilots moeten bijdragen aan het toepassen en opschalen van biobased materialen in de praktijk. Op dit moment worden de eerste ideeën voor pilots vormgegeven en verder uitgewerkt. De verwachting is dat de eerste pilot in Q2 van 2025 zal starten.
- Ondersteuning van gemeenten bij uitvoering van het Convenant Toekomstbestendig bouwen (TBB). We zetten een opdracht uit om Utrechtse gemeenten te begeleiden bij bijvoorbeeld het doorrekenen van maatschappelijke kosten en baten die er komen kijken bij ontwikkelen volgens het convenant. Veel gemeenten hebben deze kennis niet in huis.
- De PU participeert in DigiC, de 'Utrechts Aanpak biobased isoleren', en zet in op circulair renoveren.
- Er is een brief naar alle gemeenten en waterschappen gestuurd met een vrij compleet overzicht van alle partijen die werken/ondersteunen met biobased en circulaire bouw
- Vanuit circulair is de focus op de bestaande bouw, circulaire materialen gebruiken en isoleren met biobased materialen.

Daarnaast is er een brief naar alle gemeenten en waterschappen gestuurd met een vrij compleet overzicht van alle partijen die werken/ondersteunen met biobased en circulaire bouw om zo ook gemeente te stimuleren meer aan de slag te gaan met biobased.

Building Balance

Building Balance is een landelijk programma met 4 ministeries als opdrachtgever. Onderstaande een beeld van de resultaten uit de jaarrapportage Building Balance landelijk - 2024

Resultaat 2024 landelijk:

- 137 commitmentverklaringen op "Nationale Aanpak Biobased Bouwen"(NABB)-doelen
- In 110.000 woningen in met biobased materialen ondersteund
- 31 corporaties actief met isoleren van bestaande daken
- Corporate investeringen voor Kingspan en Saint Gobain in biobased productleveranciers
- Groep co-developers met potentieel van 15.000 geïndustrialiseerde biobased woningen per jaar
- Friese Vezelhennepdeal start bouw verwerkingsfabriek
- Succesvolle start carbon credit Pilot
- Oprichting biobased NL branchevereniging leveranciers
- 120 architectenbureaus volgden training
- Regionale productie van vezelhennep versnelt de landelijke beschikbaarheid van lokaal biobased bouw materiaal
- Groei in teelt van vezelgewassen sluit aan bij ambities voor duurzame landbouw en bouwmaterialen
- Certificering stro-isolatie NL: kwaliteitsverklaring voor stro en daardoor klaar voor landelijke toepassing
- Woningconcepten brochure 2024 beval indrukwekkend aandeel biobased concepten
- 11 provincies zijn aangesloten en ondersteunen 25 regionale initiatieven om de teelt en toepassing van vezelgewassen te realiseren.

Inzoomend op de provincie Utrecht zijn de onderstaande resultaten behaald:

- Lancering Utrechtse Aanpak Biobased Isoleren: Samenwerking tussen Alliantie Cirkelregio Utrecht, Building Balance, Natuur en Milieufederatie Utrecht, Cirkelstad en provincie Utrecht om biobased materialen in isolatieprojecten te stimuleren.
- Bijeenkomsten en bewustwording: In 2024 vijf bijeenkomsten georganiseerd voor meer dan 120 deelnemers, gericht op gemeenten, corporaties, ontwikkelaars, bouwers, isolatiebedrijven en energieadviseurs.
- Projecten en beleid: Eerste biobased nieuwbouwprojecten opgeleverd, zoals 10 houtbouwwoningen van Tala voor Omnia Wonen. Biobased opgenomen in circulair beleid en tenders van gemeente Utrecht, met verplichte samenwerking met Building Balance.
- Werkgroep Biobased: Start van een provinciale werkgroep waarin landbouw, energie, wonen en klimaat samenwerken aan biobased toepassingen.
- Subsidie nieuwe teelten is in wording voor ondersteuning van een eerste groep pionierende vezelboeren vanaf teeltseizoen 2026.

Alle bovengenoemde activiteiten dragen bij aan de hoofd- en subdoelen die Building Balance zichzelf heeft gesteld op nationaal niveau.

Mobiliteit (Provinciale infrastructuur)

Biobased materialen zijn een middel om bij te dragen aan klimaatneutrale en circulaire doelen vanuit mobiliteit. Voorbeelden van recente toepassingen van biobased materialen zijn:

- Bermverhardingsblokken waar een deel van het cement is vervangen door gerecycled olifantsgras (miscanthus)
- Asfalt waarin de bitumen op basis van aardolie wordt vervangen door biobased bitumen. Dit is in 2024 gerealiseerd op een deel van N210 bij Lopik.
- Hergebruik van houten damwandplanken als oeverbescherming langs de N229

In 2024 zijn bouwteamaannemers geselecteerd die de komende jaren het grote (asfalt)onderhoud en een groot deel van de wegenprojecten realiseren. Samen met deze partijen en de assetbeheerders worden verdere biobased materiaaltoepassingen onderzocht en waar mogelijk toegepast.

Energietransitie

De biobased ambities vanuit het programma energietransitie zitten het meest verwerkt in het EDC en het programma circulair renoveren van de ROM. Zoals eerder aangegeven wordt biobased meegenomen binnen de activiteiten van het EDC via de Utrechtse Aanpak Biobased Isoleren. Hieronder staan iets specifiekier de acties beschreven hoe we biobased via het EDC meenemen:

- Sinds begin 2025 wordt biobased standaard aangeboden als optie in alle offertes bij bewoners
- Het opnemen van biobased opties in de adviezen van Winst uit je Woning-adviseurs aan bewoners.
- Samenwerking met gemeenten om interventies te ontwikkelen die prijsbarrières voor biobased isolatieopties verkleinen of wegnemen.
- Het normaliseren van biobased isoleren als standaardoptie in de uitvragen van Winst uit je woning richting isolatiebedrijven.
- Training van energieadviseurs over de mogelijkheden van biobased.

Daarnaast is het programma circulair renoveren van start gegaan in 2024. Samen met de ROM Utrecht Region stellen we in het kader van de Groeifondsaanvraag Toekomstbestendige Leefomgeving een innovatie-roadmap op voor circulair renoveren met concrete innovatieprojecten. De missie van het programma is om als regio Utrecht koploper te worden in het versneld energetisch verduurzamen van woongebouwen, met toepassing van circulaire oplossingen met een positieve businesscase. In dit programma wordt ook gewerkt aan doorbraakprojecten en coalities specifiek gericht op biobased. Als voorbeeld een project gericht op opschaalbare biobased en/of losmaakbare renovatieconcepten. Hierbij worden renovatieconcepten getest en gevalideerd en wordt vraag en aanbod samengebracht. Het testen en valideren van innovaties zorgt ervoor dat deze

toegankelijker worden gemaakt voor de markt en kan daarmee potentieel een grote bijdrage leveren aan de doestelling om meer biobased materialen te gebruiken bij isolatie en verbouwing.

Klimaatmitigatie

Team Klimaatmitigatie heeft met name een ondersteunende rol in de biobased (ver)bouwopgave. Met koolstofvastleggingsbeleid en prijsinstrumenten werkt de provincie, in samenwerking met partners, aan het klimaatneutraal maken van de keten en aan nieuwe verdienmodellen. Hiervoor lopen de volgende acties:

- In december 2024 heeft de Europese commissie het CRCF vastgesteld: Carbon Removal and Carbon Farming (Framework), een raamwerk voor de certificering van koolstofverwijderingsprojecten. De provincie kijkt hoe ze hierop kan aansluiten met concrete voorbeeldprojecten. Utrecht trekt hierin samen op met de provincie Noord-Holland, Zuid-Holland en Gelderland.
- Een eerste resultaat van deze samenwerking is onder leiding van Gelderland bereikt met de totstandkoming van een marktverkenning voor natuurlijke koolstofvastlegging, inclusief bijbehorende koolstofvastleggingshuis/-kaart, die op 12 maart 2025 publiek is gemaakt. Utrecht heeft bijgedragen aan deze marktverkenning die een raamwerk biedt voor de potentie van CO₂-verwijdering en vastlegging, waaronder biobased-oplossingen, en het handelingsperspectief voor decentrale overheden. Een Utrechtse verfijning van de marktverkenning volgt in april.
- Het bedrijf CE Delft heeft in februari 2025 opdracht van de provincie gekregen beleid te gaan formuleren voor de verwijdering van CO₂ en de vastlegging van koolstof. Het adviesrapport zal vóór de zomer gereed zijn en uiterlijk in Q4 ter bestuurlijke besluitvorming worden voorgelegd. Dit adviesrapport gaat in op de specifieke rol van provincies en zal ook ingaan op de biobased-(ver)bouwketen.
- Het voorstel is via de ROM een opdracht te verlenen voor het laten doorrekenen van biobased- / circulaire renovatieprojecten (t.o.v. reguliere bouw wijzen) op CO₂-uitstoot en aan de hand van CO₂-prijzen. Dit onderzoek zal waarschijnlijk gaan lopen in april en richt zich primair op CO₂-gestuurd ontwerpen en uitvragen bij renovatieprojecten, waarbij op integrale wijze zowel naar energetische als naar materiaalgebonden CO₂-componenten wordt gekeken. De resultaten worden in het najaar verwacht.

Wonen

De circulaire en biobased ambities van wonen zitten verankerd in het convenant toekomstbestendig bouwen. Hieronder meer informatie over de voortgang:

- Convenant TBB, inmiddels 160 partners, www.toekomstbestendig.bouwen.nl
- Zelfs Bouwend NL en de Neprom gaan mee met standaardisatie
- Niveau goud uit het convenant TBB is vaak niet haalbaar, zilver wel.
- De wet kwaliteitsborging speelt een grote rol, samenwerking op 11 december bij de woontop met IPO, Building Balance, Cirkelstad en VNG;
- Ateliersessies voor de nieuwbouw organiseren; hoe krijgen we biobased in de visie van de aannemers
- De opschaling van biobased willen wij stimuleren, we staan zelf aan de lat wanneer het om onze eigen assets gaat zoals onze gebouwen, wegen en bouwgrond zoals projecten op Hart van de Heuvelrug.

Landbouw/UPLG

De ambitie vanuit landbouw is om de vezelteelt te stimuleren als ondersteunende maatregel voor uitvoering van het UPLG. Hieronder een overzicht van de activiteiten en voortgang:

- CO₂ deminimissteun voor de landbouwsector, overzicht gereed van landbouwers en veehouders in de provincie die de transitie naar vezelteelt willen maken.
- In scope; waar willen we stimuleren, focus op corporaties samen met de ROM
- In februari is de RWU-koepel Utrecht
- In Brabant zijn boeren en corporaties samen aan de slag gegaan, zonder tussenkomst van partijen
- Met name in Vijfherenlanden willen ze meer op het gebied van biobased, er wordt een projectleider aangetrokken voor de Rabobank voor 3 jaar. Ze willen 25 ha vezelteelt inzaaien in het gebied.
- Er is een subsidie voor vezeltelen: Per hectare in het 1e jaar: 1000, 2e jaar 800 en 3e jaar 600 euro
- Vezelteelt kan ook heel goed zijn voor "waterbeheer, CO₂ vastlegging, zonder pesticiden of kunstmest te telen en er hoeft niet geploegd te worden wat op de lange termijn de bodem verbetert"

Klimaatadaptatie:

Voor klimaatadaptatie zijn er geen specifieke doelstellingen of ambities op het gebied van circulair of biobased. Wel is het fijn dat klimaatadaptatie aansluit bij het kernteam biobased aangezien het op sommige punten wel belangrijk is om af te stemmen. Bijvoorbeeld dat bij de isolatieaanpak hittestress en zonwering ook altijd meegenomen worden.

Ad 4 Vooruitblik acties 2025

We zetten vanuit de verschillende programma's het huidige beleid en acties natuurlijk door. Daarnaast zijn er ook een aantal specifieke acties die lopen:

- In 2025 gaan wij een aantal kansrijke projecten volgen en de beslissers stimuleren om biobased materialen in te zetten. Hierbij denken wij aan de onderstaande projecten:
 - Bovenduist in Amersfoort
 - Rijnenburg in Utrecht
 - Hart van de Heuvelrug
- Onderzoek samen met de Universiteit Utrecht; over mogelijk innovaties in biobased. De verwachting is dat het onderzoek in juni 2025 is afgerond.
- Zodra we gaan werken met CO₂-beprijzen (true pricing) komt de biobased variant er veel beter uit, en wordt het verdienmodel voor alle partijen beter. Onderstaand de acties die we hierop nemen:
 - Intern CO₂-beprijzing: doorrekeningen in projecten Hart van de Heuvelrug, Merwede, Rijnenburg en Bovenduist (groene versus grijze varianten): april - mei 2025.
 - Doorrekening van aangedragen projecten uit eigen organisatie: maart - mei 2025.
 - CO₂-vastlegging: doorrekeningen in dezelfde projecten, maar dan op vastleggingspotentieel en daadwerkelijke realisatie: mei - juni 2025.
 - In oktober 2025 willen we een congres organiseren bij de PU over eerlijke prijzen. "De PU Fair Fair". Voor onder andere overheden, boeren, aannemers, projectontwikkelaars, en meer.

Ad 5 Communicatie

Er is meer aandacht gekomen voor communicatie. Hierbij een overzicht van de diverse communicatie uitingen die hebben plaatsgevonden of gaan plaatsvinden:

- Berichten op Intranet
- Gewassenpresentatie met boer Jan Versluis op LinkedIn
- Gewassen presentatie met Jan Willem van der Dop (manager Building Balance)
- Brief naar gemeenten met overall informatie over ondersteuning bij biobased
- Bericht boer Nienke (Building Balance) via onze website